

Część I

**Wybrane ujęcia europejskiej myśli
społeczno-politycznej inspirujące polskie
rozumienie obywatelskości**

1. W kręgu myśli republikańskiej	21
1.1. Platon	24
1.2. Arystoteles	29
1.3. Marek Tulliusz Cynceron	41
1.4. Immanuel Kant	44
2. W kręgu myśli liberalnej	58
2.1. John Locke	59
2.2. Adam Smith	67
2.3. Alexis de Tocqueville	71
2.4. John Stuart Mill	77
3. W kręgu myśli idealistycznej	89
3.1. Georg Wilhelm Friedrich Hegel	90
4. W kręgu myśli dysydenckiej	101
4.1. Václav Havel	104
4.2. Václav Benda	111
5. W kręgu myśli katolickiej nauki społecznej	115
5.1. Koncepcja człowieka	118
5.2. Koncepcja społeczeństwa	120
5.3. Koncepcja kultury obywatelskości	123

6. Europejskie koncepcje obywatelskości – podobieństwa i różnice	127
6.1. Republikanizm	129
6.2. Liberalizm	133
6.3. Idealizm	136
6.4. Dysydentyzm	137

Część II

Polskie filozoficzne i kulturowe koncepcje obywatelskości

1. Paradygmat szlacheckiego społeczeństwa obywatelskiego	143
1.1. Myśl Andrzeja Frycza Modrzewskiego	145
1.2. Myśl Piotra Skargi	166
1.3. Myśl Stanisława Konarskiego	170
1.4. Adnotacje	173
2. Formuła narodu bez państwa	181
2.1. Redefinicje	184
2.2. Ujęcia romantyczne	189
2.3. Ujęcia oświeceniowo-pozytywistyczne	195
2.4. Adnotacje	200
3. Teoria państwa kulturalnego	205
3.1. Założenia filozoficzno-historiozoficzne	206
3.2. Teoria znaczenia narodu	208
3.3. Koncepcja cywilizacyjno-kulturowa państwa obywatelskiego i obywatelskości	210
4. Model socjalistycznego dyformizmu społecznego	219
4.1. Analizy eseistyczno-literackie, socjologiczne i filozoficzne	220
4.2. Józefa Tischnera koncepcja społeczeństwa monologicznego	231
4.3. Leszka Kołakowskiego koncepcja sowietyzacji Polski	234
5. Idea społeczeństwa obywatelskiego jako wspólnoty etycznej	238
5.1. Tischnerowska idea demokratyczna i demokracja etyczna	239
5.2. Idea obywatelskości wspólnoty przebudzonych sumień	241
5.3. Adnotacje	244

6. Koncepcja partycypacyjna okresu transformacji ustrojowej.	246
6.1. Wielopostaciowość idei społeczeństwa obywatelskiego.	247
6.2. Redefinicje <i>meritum</i> demokratycznego dyskursu publicznego . . .	251
6.3. Koncepcja partycypacyjnego społeczeństwa obywatelskiego.	253
6.4. Adnotacje	258
7. Rozwiązania konstytucyjne III RP	262
7.1. Państwo i naród.	262
7.2. Społeczeństwo obywatelskie	265
7.3. Podstawowa zasada regulatywna	266
7.4. Adnotacje	270

Część III

Obywatelskość i jej etos – próba interpretacji

1. Obywatelskość – perspektywy badawcze	277
1.1. Zasada porządku treściowego	277
1.2. Kryterium interpretacyjne.	278
1.3. Zróźnicowanie znaczeniowe	279
1.4. Typologia urzeczywistnialności teorii	281
2. Obywatelskość – założenia filozoficzne.	283
2.1. Człowiek.	284
2.2. Społeczeństwo.	290
2.3. Naród	292
2.4. Państwo.	298
3. Obywatelskość – podstawowe uprawnienia, powinności i kryteria . . .	302
3.1. Uprawnienia i powinności.	303
3.2. Kryteria.	305
3.3. Niektóre pytania otwarte.	306
4. Filozoficzna koncepcja etosu obywatelskości.	310
4.1. Etos – w poszukiwaniu zrozumienia	310
4.2. Etos obywatelskości – próba określenia	314
4.3. Polski etos obywatelskości	317
5. Polski etos obywatelski po 1989 roku.	319

6. Zakończenie	331
6.1. Wnioski dotyczące analizowanych koncepcji obywatelskości	332
6.1.1. Specyfika koncepcji i ich interpretacja	332
6.1.2. Kryteria współczesnego rozumienia obywatelskości	333
6.2. Wnioski dotyczące polskiego etosu obywatelskiego po 1989 roku . .	334
6.2.1. Recepcja proobywatelskich działań państwa	335
6.2.2. Racjonalność zachowań społecznych	336
Summary	341
Bibliografia	345
Indeks nazwisk	373